

مرف و مرفای تی ل دیدی فایلسووفی ئیسرائیلی یوقال نوح هاراری. ئردمان ءبدو

همیش فایلسووفمان دونیابینیمان ب ژیان فراوانتر دکن،
هر ب ی خوندنوی برهممانیان، کارکی گرنک و زرووری.
هرچند زرجار فایلسوف بو تاوانبار دکر، ک تنها کاری
نوخب ی و دوور ل خکی ئاسای و پداویستی رژان، بام من
دژی ئم تانینم، چونک هیچ کاتک ژیان ب ب فایلسوف ن بوو و
نا بت.

ل ماوی پشودا ل جیهاندا فایلسووفکی نو دکرکوتوو، ک
خونی تانین و دیدگایکی ت و او تایبت و جیاواز ل فایلسوف
و بیرکردنوی، ئویش فایلسووفی ئیسرائیلی " یوقال نوح هاراری "
بداخو ل ناو کوردستاندا درنگ برهممانیان ب دیدی خوندان
گیشن، هرچند ل جیهاندا کتبمانی ئم فایلسووف مای
گرنگی پدانن ب تایبتی کتبمانی " هشمندکان و 21 وان ب
سدی 21 ". شبختان ل ماوی پشودا بشک ل کتبمانی کراون
ب کوردی، ی ککیش ل و کتبمان جوان و گرنگانی هاراری "
هشمندکان، پوختیک ل مژووی مرف " ک ل لاین کاک کارزان
کوسن کراو ب کوردی، ک ئممش مای دسختشی لکردن.

ل پاش خوندنوی ئم کتب، پمخشبوو چند دکرک ل بار ی ئم
برهممان بنووسنم، بو هیوایی کمانک زانیاری ب خونداری کورد
بدد. ه ویش ددم ل نووسینکی تردا باسی کتبکی تری گرنگی
بکم ک ویش و 21 وان ب سدی 21، ک ویش یکتی تر ل
کتبمان جوانمانی ئم فایلسووف، بو هیوایی ل رگای ئم
وتارانوی، خونداری کورد، برچاو وونیکی ک می ل بار ی فکرو
فایلسوفی هاراری و ه بت.

مژووی مرفای تی ل نیاند رتای و تاو کو مرفی مدرن

تایبتمندی ئم فایلسووف ئو ی، شارزاییکی ئجگار باشی ل
بار ی مژووی ک نی مرف ه ی، دتوانم ب م پش ئو ی فایلسووف

زیند و ورکان پئی دوتریت بای لژیا. نزیکه 70 هزار سا
ل موبلر، زیند و ورکانی توخمی مرځ هشم ندکان، بلر بلر
بوون بل بونیادی چوپ تر ک پئی دگوترا کولتوور، بلر و
پشچوونی یک ل دوا یی کی ئم کولتوور مرپیان پئی دوتریت
مژوو. ل 15

شش کشتوکایی

نووسلر لم کتبیدا پانتایی باشی داو بل شرځ و قس کردن
ل بار ی شش کشتووکایی و، ئ و پئی وای: شرش کشتوکایی
یک کک ل ووداو هر مشوم نامزکانی مژوو، ه ند ل
لای نگرانی دمن مرځای تی خست سر یگای کامرانی و پشځ چوون،
ئوانی تر جخت د ک ن و ل وای ک بلر و ه دد ری بردوو، ئوان
دمن ئم خای و رچرخان بوو ل و شو ند دا ک مرځی هشم ند
کارل کی گرم و گو ی ل گ سروشت و ستاند و بلر و چا و چن کی و
داب ان پئی هاویش. ل 158

کوردستان شوخی ل دایک بوونی شرش کشتوکایی و شارستانی

یک کک ل خا جوانکانی ئم کتب و، نووسلر ل زلر شو ند
باسی کوردستان دکات، ک ل زلر داهنانی مژوویدا ر ی ه بو
ل ه مووشی گرنکتر ک ل کوردستان و “شش کشتوکایی”
دروستبوو. ئم ش هندی تر ئم نووسلری لام خش ویست کرد،
چونک دوزمانمان ز رجار ه و یانداو، مژووی دیرینان پش و نن.

نووسلر پئی وای ل د و رب ری 9500 ب 8500 پش زاین ل باشووری
رژ هاتی تورکیا و خ رئاوای ئران کشتوکا د سته کردوو، ل 130.
ک ئم ش دکات کوردستانی خمان، دیار ئم ش بل پش ستن بل
ک م ک س رچاوی مژوووی.

دواتر دت: نزیکه 9000 سا پ.ز. گنم و بزن ما یکران،
بازالیا و نیکسک نزیکه 8000 سا پ.ز. ما یکرا. ز یتوون
ل د و رب ری 5000 پ.ز و رزی تر 3500 پ.ز ه ندک ئاژی و کو
حوشتر و ج رسی کاش دواتر ما یکراون. پشی وای ل د و رب ری
3500 پ.ز ش پئی س ر کی ما یکردنی ک تایی پها توو. ل 130

بچی شش کشتووکایی ل رژ هاتی نا فین روویداو؟

نووسلر خی بلم پرسیار و خ ریک دکات و دت: بچی شش

کشتووکا یی کان ل ر ژ هاتی نا قین و چین و ئ مریکای ناو است
ب م نام ن ل ئوسترالیا و ئالاسکا یان باشووری ئ فریقا س ریان
ه دا؟

ه ر خای و م دات و و د ت: ه کار کای سادی، ز ربای توخمی
روو ک کان و ئاژ ک کان مای ناکرن ل و ناوچا نان دا. مر ف
ه شم ند کان دیا نتوانی دوم مانی ب تام ل زوی د ربک و مام تی
توکن او بکن، ب م د ست م کردنی ه ر کام ل و توخمان ئ ست م
بوو. روو ک کان دوور د ست بوون، چوارپ ز ب لاج کانیش ز ر د ند
بوون ل و شو نان دا. ل و ه زاران توخمی ک پ شینانمان راویان
کرد و ک یان کرد و، ت نیا چ ند دان ی کیان پا وراوی گونجاو
بوون ب کشتیاری و ما یکردن. ئ و چ ند توخمان ش ل چ ند شو نکی
دیاریکراودا د ژیان و ئ و شو نان بوون ک ت یایدا ش ش
کشتووکای روویدا. ل 132

ش ش کشتووکای گ و ر ترین ساخت کاری م ژوو

ب پ چ وانای ز ربای فیل سووف و بیرم ندانی جیهان و، نوح
ه راری ب چوون کی ت و او جیاواز و تایب تی ب رامب ر ب ش ش
کشتووکای ه ی، ئ و پی وای ک ئ م ش ش کشتووکا یی لای نی
ن گ تیفی ز ر تربوو تاو کو پ ز تیف.

ل مبار و د ت: ش ش کشتووکای گ و ر ترین ساخت کاری م ژوو بوو،
ئ م ش ش ژیانی خ کی قوورستر کرد تا ئاسانتر، ب نمون
ت ک ای ه ر جووتیار ک س رس ختر ل ت ک ای ه ر خ راک د ز ر و ی ک
کاری د کرد و ل ب رامب ریشدا خ راک خراپتریشی د ستد ک و ت. ل 133

دواتریش پی وای ک ش ش کشتووکای، ئازادی ل مر ف کان
س ند ت و و ف ری ملک چی کردوون.

“ک ب پرس بوو؟ ن پادشاکان، ن ق ش کان، ن
بازرگان کان، ت و گلاو کان بریتی بوون ل ک م ت تووخم کی و و کی،
ل وان ش گ نم، برنج، پ ت ت. ئ م و و کان مر ف ه شم ند کان نیان
د ست م کرد، ن ب پ چ وان و. ل 133”

نووسین سیست می ت مارکردنی یاد و ری

خا کی تر ک نووس ر پانتایی باشی ل م کت ی دا ب داناو م س ل
نووسین. ل م شدا نووس ر ب چوونی تایب تی خای ه ی و پی وای

نووسین زیاتر داه‌نانه‌کی مرقف بوو ب " تمارکردن، خزنکردن ' یادووری و داتاگان. له‌مانکاتیشدا نووسین له سار‌تادا ب کاروباری بازرگانی بکاره‌نراو. جگ له‌وش باسی سار‌تای دروستبوونی نووسینی کردوو. نووسر پی‌وی وای: نووسین میت‌دکی پاش‌کوتکردنی زانیاری له رگ‌گی نیشان ماددی‌کانو. پاشان دت: سم‌ریی‌کان نووسینیان ب ئو دان‌ه‌نا تا زمانی قس‌کردن کپی بکن، بکو زیاتر ب کردنی ئو شتانه بوو که زمانی قس‌کردن نه‌یتوانی بیانگ‌ی‌نت، ل 197

دواتر نووسر باسی ی‌ک‌مین ه‌و‌و‌کانی مرقف د‌کات له بوازی نووسیندا د‌کات، ئو‌وی ج‌گ‌گی ئاماژ‌ی و تا‌اد‌ی‌کیش شت‌کی نو بوو ب‌من، که ی‌ک‌مین د‌قی نووسین که 5 ه‌زار پ‌ش‌زایین د‌زراو‌ت‌و له‌س‌رد‌می شارستانی سم‌ریی‌و ب خ‌تی بزماری نووسراو، ناو‌و‌کی نووسین‌ک باس له مام‌و‌ی‌کی ب‌و‌و‌کی بازرگانی نه‌وان دوو ک‌س د‌کات، ئ‌م‌ش ئو قس‌ی‌ی مارکسم بیرد‌ه‌ن‌ت‌و که د‌ت " بازار زمانی دروستکردوو". دواتر نوح ه‌راریش د‌ت: ی‌ک‌مین ت‌کست‌کانی م‌ژوو هیچ ت‌امانه‌کی ف‌لس‌فی، شاعر، ئ‌فسانه، یان یاساکان و س‌ر‌ک‌وتنه پادشای‌تی‌کان ناگر‌ت‌خ، ب‌ک‌ک‌ئ‌مانه د‌ک‌م‌نتی ئابووری ک‌چوکا، یک‌ردی پار، باج، ک‌و‌و‌بووی ق‌رز‌کان و خاو‌ندار‌تی مو‌کین. ل؛ 196

له‌ک‌تایشدا نووسر پی‌وی وای که نووسین ب‌ت‌ه‌ی پ‌ش‌ختنی بیر‌کراسی و سیستمی ک‌مپیووت‌ری، که له‌داها توودا د‌ب‌تری گ‌ور ب مرق‌فای‌تی، له‌مبار‌ی‌و د‌ت: نووسین و‌کو نه‌ک‌ری مرقف له‌دایک بوو، ب‌م‌ام پ‌یتا پ‌یتا بوو س‌ر‌گ‌ور‌ی، ئ‌م‌ش له‌ر‌گ‌گی ک‌مپیووت‌ر‌کانو، ل 206

سه ه‌کاری گ‌ور که مرق‌فای‌تیان ی‌ک‌خت

نووسر که م‌و‌ک‌شر‌فی ئ‌ج‌گار جوانی ب م‌ژووی مرق‌فای‌تی کردوو، ی‌ک‌کیشیان له‌وان، که چ‌ن مرق‌فای‌تی له‌د‌وری ی‌ک‌تری ک‌بوون‌و و پ‌یو‌ندیان ب ی‌ک‌تری‌و کردوو، له‌مبار‌ی‌و نووسر د‌ت:

بازرگانه‌کان، داگیرکاران، پ‌خ‌م‌ب‌ر‌کان، ی‌ک‌مین ک‌سان‌ک بوون که له‌داب‌ش‌وونی دوان‌ی له م‌ژ‌ین‌ی " ئ‌م‌ و ئ‌وان" دا پ‌ین‌و و پ‌ش‌بینی ی‌ک‌وونی مرق‌فای‌تیان کرد. ب‌لای بازرگانه‌کانو س‌رانس‌ری جیهان تاک بازار‌ک بوو ه‌موو

مرڦڻ ڪان گونجاو بوون ۾ ٿو ۽ ٻي ٻنڌ ڪي ٻار. ٻي لاي ٻي داڳيرڪارائينش
تو ٻي جيهاڻ تاڪي ٽيمپراتري ٽيڪ بوو، هه موو مرڦڻ ڪان نيش گونجاو
بوون ٻي ٽو ٻي ٻنڌ رعي ٽي. ٻي ٻي ٻي ٻي، سڙانسري جيهاڻ
هه گري تاڪي هه قيق ٽيڪ بوو، هه موو مرڦڻ ڪان نيش گونجاو بوون ٻي
ٽو ٻي ٻي ڪي ساني ٻي ٻي ٻي. 260

بـشـکـی زـری کـتـبـکـشـی بـ قـسـمـ کـردن و شـرفـ کـردنـی ئـم بـا بـتـ
تـرخـان کـردو، بـراستـی زـربـی بـچوونـکـانـیش مـایـی تـا اـمان و
سـرنـجنـ.

بازرگانی و پارک

نووسـ ر تيشكى زـرى خستـ تـ سـ ر رـى بازركانـ لـ شارستانى
مرـ فاىـ تيدا ، بـ تايبـ تى لـ پـ شختن و بـ هـ زكردنى پـ يوـ ندى نـ وان
مرـ فـ كان و كـ مـ گـ كان. خـى گرنـگ يان هـ كارى سـ رـ كى ئـ م
پـ يوـ ندى بـ شـ " بارـ پـ "

نووسر پی وای پار نام از کی گردوونی به نا گ گ ک توانا
د دات خ کی ک به ه مو شو ی ک و ه مو شت ک ب گ ن و. ل 270.
پار واقع کی مادی نی، ب کو چ مک کی سایک ل ژیی، ک به
گ ی نی مادی به ئ ق کار د کات، ل 272 پار جیهانیتین و
کارترین متمازی دوولای نی، تا کو ئ ستا داه نرا به ت. 273

مـٲٲووی یار داهـٲٲان

دواتر باسی مژووی دزیندوی پار دکات ئووش دووبار ل ناوچ میز پ تامیا بوو. یکه مین جری پار ب دوروبری 3 هزار پش زاین دگتتو ل سردمی سم ریدا "ج" یان وکو پار بکاره ناو، ه موو شتک ب "ج" فرشاو. یکه مین سکی پارش ل دوروبری 640 پش زاین که پادشای ئلیات یان لیدیا دایه ناو. ل 276

باشی و خراپی یار

نووسر بـ شـوـيـکـي گشتـگـيـرانـ لـ پـرسـي پـار دـکـيـتـوـ تـيـدا
باشـي و خـراپـيـکـانـي نـم دـاـهـنـانـي مـرـقـ باس دـکـات، لـبارـي
سوودـکـانـي پـارـو دـتـ:

پار ل زمان، د وټ، یاساکان، کډ کولتووریډکان، باوټ
 ئاینیډکان، خو کډ مټ پټ پیډکان، نځی کراوټر. یار تاک

سیستمی متمانی لایین مرځکانو د دوستکرا بټ ک دتوانت
هر ک لاندکی کولتووری پکانتوو و ل س ر بندمای ئاین، رگز،
تمن، روانگی س کسی، جیاکاری ناکات. ل سای ی پار دا ئو
کسانشی ک ی کتر ناسن و متمان ب ی کتری ناکان، دتوانن ب
شو ی کی کاریگر هاریکاری ی کتر بکن. 281

دواتر نووس ر باسی خراپی و ز ر ر کانی پار د کات ب س ر
مرځ فای تیپ وو د ت:

ئم پ نسب ب و و ات ن رمونیان دیو کی تاریکیشی ه ی. کات
هو موو شت ک قابیلی گ یند و بټ و کات ک متمان بند ب پار و،
ئ و و یو ندی گ رموگو و ب ها مر یی کان و ران د کات و ب یاسا
سارد کانی دابینکردن و داوا، شو نیان پ د کات و، ، ، ل 282

پاشا نیش د ت:

ئم متمان ب غ ریب کان، دراوس کانمان ناکان، ئم ت نها
متمان ب و پار ی د ک ین ک پ یان، ئگز ر ئ و ان پار یان ل
ب ت، ئ و و متمان مان نامند، ل کات کدا پار شیراز کانی
ک م و ئاین و د و ات داد م ند، ئم جیهان ل م ترسی
ئ و دای ک ب ت بازار کی گوری ب د، ، ، ل 283

ئم م ش ب ب وای من م ترسی کی گوری ک ئم روو ب روی ز ر ب ی
ک م گ کانی جیهان د ب ت و.

ئیمپراتر ی تیپ کان

نووس ر ل پاش ر ی پار، باس ل گرنگی ر ی ئیمپراتر ی تیپ کان
د کات ل م ژودا، ل م شدا ه س نگانندی ووردو درشتی ب ئم
داه نانی مرځ کردو و باس ل م ژوو و سوود و ز ر ر کانی
دروستبوونی ئیمپراتر ی تیپ کان د کات ل م ژووی مرځ فای تیپا.

ی ک مین ئیمپراتر ی ت ل م ژودا

نووس ر باس ل دروستبوونی ی ک مین ئیمپراتر ی ت د کات ل م ژووی
مرځ فای تیپا ک ئ ویش ئیمپراتر ی تی ئ ک دیپ ب س ر کای تی
سارگ نی ئیمپراتر ل ناوچ ی میز پ تامیادا. ک ل سا ی 2250 پ ش
زاین دروستوو، ک ئ م ش ی ک مین ش وازی ئیمپراتر ی تی پ شکی شی
مرځ فای تی کردو و ل پاش ئ ویش ئیمپراتر ی تی کانی ئاشووری و
بابلی و هیتی کان و دواتریش فارس کان دن، ه ره مووشیان

ئیمپراتریت چیه

نووسه ره هه ویداوه په ناسه یه کی وردوودرشت به ئیمپراتریت بکات و بنه ما و کوهه که سه ره کیه کانی باس بکات. نووسه ره په یه وایه ئیمپراتریت سیستمه کی سیاسیه که دوو تایبه تمه ندی هه یه، یه که م: ده بهت حوکه ژماره یه کی گرنگی که لانی جیا جیا بکات، که هه ره که یان خاوه نی شوناسی کولتووری جیاواز و له سه ره زه مینه کی جیاواز بژین. دووه م: ئیمپراتریت ته یه که کان ده توان نه ته وه و سه ره زه مینه زه ره و زه رتر داگیرکه نه و به به ئه وه ی شوناس یان ستره کتووری بنچینه یی بگه نه. ل 288

باشیه و خراپه ئیمپراتریت ته یه که کان

پاشان نووسه ره وه که په شتر ده ت باس له باشیه و خراپه ئیمپراتریت ته یه که کان ده کات، ئه وه یه وایه ئیمپراتریت ته یه که کان ئامه از که لی ستانداره بریتیه بووه له جه نگه که کان، به که یله کردن، که چی زه ره مله، جینوساید، ل 293

ده شه ت: به شی هه ره زه ره ئیمپراتریت ته یه که کان له سه ره خوه نه بونیاد نراون و هه زی خه یان له ره که ی سه رکوتکردن و جه نگه وه به ره ره رار کردوه، له که نه ئه وه شدا زه ره ی هه ره زه ره کولتووره کانی نه م، له سه ره بنه مای ئیمپریالییه که کان بونیاد نراون. ل 308

دواتریش ده ت: له که نه ئه وه شدا، نه م مانای نه وه نیه که ئیمپراتریت ته یه که کان له سه ره نه جامدا هیچ شه کی به هادار جه نه هه نه، ره تکرده نه وه یه ئیمپراتریت ته یه که کان و نکوه یکردنیه، به مانای ره فزکردن به شی زه ره کولتووریه مره یه، ، به شه کی گرنگی ده سته وتی کولتووری مره فایه تی ده که نه ته وه به به کاربردنیه دانیشته وانه داگیرکراوه که کان، تاج مه حه له هیندوستان بونیاد نه ده نرا به به سامانی که نه بووه، به به کاربردنیه عیه هیندیه که کان له لایه نه مه غه له وه، ، ل 294

پاشانیش باسی خا که گرنگی تر ده کات که ئه ویش له ناوبردنیه که لانی لاواز و توانه و یان له ناو به ته یه ئیمپراتریت به که وره که کان و زه رجاریش له بیرکردنیه وه یه مه ژووی خه یان، له مباره یه وه ده ت: میسریه کانی نه م به زمانیه ره بی ده دو نه، وه که وه ره بیر له خه یان ده که نه وه له ده وه هاوسه زییه نه له که نه ئه وه ئیمپراتریت ته یه ره به ی که له سه ده ی حه وته مده میسری داگیرکرد و به مشته که نه ی

ئاسنین راپەنن چەند بار بوو کانی دامرکاندوو کە لێ دژی حوکمی داگیرکەران سەریان هەدا، 295 دواتریش دۆت: دۆتووتی هیندوستانی مەدرن، منداڵی ئیمپراتۆریەتی بێرتانییە.

ئەمەش پەڕی دۆتۆت لێ بیرچوونەوی بیرۆکاری نۆتوو لاوازکان لێ بێرامبەر نۆتوو بەهەزکان.

ئایین

پاشان نووسەر دۆتۆت سەر سەهەمین هەکار و ئامەاز کە هەموو مەقاییەتی یەکشەتوو، ئۆویش رۆی ئایینەکان بەتایبەتی ئایینەکانی مەسیحی و ئیسلام و بودی و هیندۆسی.

هەزارە دۆتۆت: ئایین سەهەمین ئامەازی گۆرۆی یەکشەتنی مەقاییەتی، لێ بێرۆووی هەموو هەتۆم و سێستەم کە مەقاییەتیەکان و ناکراون، هەموویان ناسکن و چەندە کە مەگەگە گۆرۆتر بەت، ئۆو نەش ناسکتر. 316

پاشان باسی رۆی گەنگی ئایین دۆکات و دۆتۆت: رۆی مەژوویی گەنگی ئایین ئۆو بوو کە شەرعێتی سوپەر مەقە بداتۆ ئۆم سترۆکتۆر ناسک، ئایینەکان جەخت لۆو دۆکەنۆو کە یاساکانمان دۆرۆنجامی گۆانی میزاجی مەقە نین، بەکو دۆسەتەکی رەها و باڵا ئاستەکراون، ئەمەش یارمەتیدۆر بە دانانای لانی کەمی هەندۆک یاسای بەتۆتی و زامکردنی سەقامگیری کە مەقاییەتی.

دواتریش دۆتۆت: ئایین دۆتۆت تایبەتمەندی سوپەر مەقە و گۆردوونی هەبەت، دۆتۆت سێستەمەکی سوپەر مەقە و گۆردوونی پۆتۆت و بکات کە هەمیشە و لێ هەموو شوێنکدا راستە، 317

شەشی کشتوکالی و ئایین

نووسەر پەڕی وایە پەڕیو نەدیەکی بەهەز لێ نۆوان شەشی کشتوکالی و ئاییندا هەبە، لێ مەبارەو دۆتۆت: پەدچەت شەشی کشتوکالی، شەشی ئایینی بەداوادا هاتەت،،،،، یەکەم کاریگەری دینی شەشی کشتوکالی، گۆینی و وۆک و ئاژۆو بوو لێ ئێندامانی یەکسانی مەزگۆردەکی رەحییەو بە مۆک، 319

مەژووی دروستبوونی ئایینەکان

نووسەر شارەزاییەکی ئێجگار زۆری لێبارۆی مەژووی ئایینەکانو

ھەيىدە بى تايىدە تى ئايىدە كانى " جوولەكە، مەسىھى، ئىسلام، بودى،
 ھىندىسى، كەنەشەس" ھەروھە چەنەتە دروستبەونى بىپەستىيە و فرە
 خەيى و بى يەكتەپەستى، ھەموو ئەمانەشى لەم كەتەپەيدا بى درەزى
 باسكردوو. يەكەمىن فەكرى ئايىنى يەكتەپەستىش لە مەسرەساى 3500
 پەش زايىن لەلايەن فەرعەون ئەخەتەون بوو، يەكەك لە خەدەوئەندە
 لەو كەيەكانى كەمەمە خەدەوئەندى مەسرە، خەدەوئەندە ئەتەنە، كە ھەزى
 بەلەي فەرمەنەوایى گەردوونە، ئەمەش سەرتەي بىرى يەكتەپەستى
 بوو، دواترەش جوولەكە، مەسىھى و ئىسلام پەيدا بوون. ل 328

للايڤي ڪي ترڻو ه راري پي واي ڪ ئاينڊ ڪان ب تايڊ تي ئاينڊ
ي ڪتا پ رستي ڪان، ل ز ر روو و پ يو ندي ب ه زيان ب
ي ڪتري و ه ي، ل مبار ي و د ت: س ر ڪ و تني م سيحي ت بوو
م د ل ل ڪ ب ئاينڊ ڪي ي ڪتا پ رستي تر ڪ ل س د ي ح و ت م ل نيمچ
دورگي ع ر بيدا د ر ڪ و ت، ڪ ئ و يش ئي سلام، ل 329

رہ خد کا نی ل فکری ئا یینی

نووسـر کـسـکی سیکولار، لـم کتـب و لـ کتـبـکـانی تـریشـدا
بـشـو و یـکی سیکولاران و زانستیان بیر دکتاتور، بـیـ زـرجـار
رـخـنـد لـ جـری بـیرکـردن و یـ ئایـنی دـگـرت، نووسـر لـ پـنا لایـن
باشـکـانی ئایـندا کـ هـ و یـان بـ یـکـخـستنی مـر قایـتـی داو، بـم
لـ هـ مانکـا تـیشـدا باسی ئ و جـنـگ خـوـناوـیان دـکـات کـ بـهـی
ئایـینـ و بـریا بوون، لـ مبارک یـ و دـت:

۳۳۴ فرخ خواگه را کان زیاتر له چندهزار مسیحیان نه کشتوو،
کهچی به درخزایی ۱۵۰۰ ساله دواتر، مسیحیهکان به ملیانان مسیحی
و خنکی تریان کشتوو به بهرگریکردن له تفسیری جیاوازی
نا بنی. ۳۲۶

ٲا ييني مرٲق يٲرستن

لښ پاش باسکردنی ټاييند ټاسمانيدگان، نووسر پي وايي لښگي سره داني ميناسازو، مرق د بد چي بيرکردنو و بایخي ه موو پيرو باو دگان، ټم م ش ټو ناوي لښاو " پښتني مرق "

نووسر دټټ: ټگگړ ټايين سيستمکي ټټسا و ټها مرټيټکان ټټ
ک ټټسر بنټماي باوټ ټټ سيستمټمي سوټر مرټ ټونيد نراوټ، ټټوا
کټمټنيزمټ ساټټټي ټټ ټروارد ټټ ټيسلام ټټ ټايين کټمټر نيټ.
ټاپينټ باوټدارټکان ټټرکيز دټکټز ټټسر ټټرستني خوداکان، ټاپينټ

هوما نیست کان، مرځای تی د پښتنيان دروستر بڼین مرځای
هشمند کان د پښتنيان. ل 344

دواتریش د ت: هومو هوما نیست کان مرځای تی د پښتنيان، بڼام
ل سږ پښاس کک ی کک نین، هومانیزم بڼ سږ سږ بازی رکا بڼ ردا
دابلش بوو. ی کک میان هومانیزم لیبا. دوو میان هومانیزم
سږ سیالستی. سږ هډ میان هومانیزم نازی ت یان فاشی ت. ل 347

نووسږ بڼ درې ژبی باسی ئم سږ قووتا بخان فکریی د کات و سږ رنج و
تڼینی خی لڼ بار ی هږ سږ کیان و نووسیو.

مژوو

کتی کک پان رامای کی درې ژبی بڼ ناو مژووی مرځای تی، ل
شارستانی کک نڼ کان و هږ تاو کو ئم نووسږ قس ی لڼ بار و
کردوو. نووسږ پ ی وای: مژوو ناتوانر بڼ شو ی ح تمیگ رای
روون بکرت و و نا کر پښینی بکر چونک پشو ویی. هږ زگ ل کی زږ
ل کای کک دان و کارل کک کان یان ئ و نډ ئا ز کک گڼ انی ت و او
بچوک ل توانای هږ کان و شو وازی کارل کردنیاندا، جیا وازی گڼ ور
ل دږ رڼ نجام کاندا بږ هږ م د هږ نڼ. بڼ نمون ل س ی 600
زاینندا، کس پښینی ئ و ی نډ د کرد کک باند کی عږ بی بیان نشین
بڼ زووی پانتای کی درې ژبو و و ل ئ قیانوسی ئ تڼ سی و بڼ
هیندوستان داگیر بکڼ. لڼ راستیدا ئ گږ سږ پای بڼ زڼ ن تی
بیتوانیای بږ پږ رچی هږ رش سږ تایید کک بدات و، ئ و ل و ان
بوو ئیسلام هږ رو کو بیروبا و ر کی تڼ ماوی بمای تڼ و و تڼ نیا چڼ ند
کک س کی خا و ن زانیاری ل ی بڼ ئاگا بوونای. ل 360

دواتریش د ت:

بڼ پږ چ و ان ی فیزیایان ئا بووری و، مژوو ئام از ک نیی بڼ
ئ نجامدانی پښینی د قاو د ق. ئم ت اوو تو ی مژوو د کک ین ن ک بڼ
زانیی ئا یند، بڼ کو بڼ فراوان کردنی ئاس کا نمان. ل 363

شڼی زانستی

نووسږ ل بڼ ش کانی دوا ییدا باسی سږ رک و تن کانی مرځ د کات ل
بواری شڼی زانستیدا، ئ و پ ی وای ئم شڼ شڼ ل پاش س ی
1500 و د سڼی کړدوو و هږ تاو کو ئ سڼاش بږ د و ام. ئم شڼ شڼ
خڼ شگوز رانی باشی بڼ مرځ هږ ناو بڼ تایب تی ل رووی تڼ ندروستی و

ژیا نډو، هـرچـڼـد رځـنـد شـی لـ مـدـرن هـیـ ک دواتر باسی لـو دـکـات. نووسـر پـی وایـ سـر تا هـموو داهـنـنـکی زانستی بـ چـکی " ئیگنـراموس" دـستـپـدـکـات کـ مانای " نازانین" . پـشـی وایـ زانست لـسـر ئـم بـنـمایـ بونیاد نراو. دـشـت:

شـشـی زانستی شـشـکی زانین نـبوو، لـسـروو هـموو یـو شـشـکی نـزانی بوو. ئـو دـزینـو گـورـیـی کـ بوو هـی شـشـی زانستی، ئـو دـزینـو یـو بوو کـ مرـفـکان و مـکانی پرسیار هـر گـرنگـکان نازان. ل . 377 . ئامادـی دانـان بـ نـزانی، زانستی مـدـرنی لـ هـر نـریتـکی پـشووی زانین داینامیکتر و فراوانتر کردوو. ل 380

زانست و دسـات

لـشـکی تردا نووسـر باسی پـیـو نـدی ریشـی و توندوتـی نـوان زانست و دـسـات دـکـات، لـهـ مانکاتیشدا چـن زانست رـی لـ بـهـزبونـی ئیمپراتـریـتیـکان و هـگیرساندنـی جـنگـدا هـبوو، لـهـ مانکاتیشدا چـن زانست رـی بـرچاوی لـ جـنگـکاندا هـبوو هـتاوـکو ئـم. ئـو یـکـک لـ هـکارـکانی سـرکـوتنی ئـوروپا بـسـر جیهاندا بـ ئـو دـگـنـنـو، کـ دـسـاتـی زانستی خـی پـشخت.

شـشـی پیشـشازی

نووسـر بـ درـژی باسی هـکاری دروستـبونـی و سـرهـدانـی شـشـی پیشـشازی دـکـات، لـهـ مانکاتیشدا بـ روونی شیدـکـات و بـچی ئـم شـشـ لـ بـریتانیا سـریهـداو لـ شوـنـکانی تردا سـری هـنـدا. ئـو پـی وایـ شـشـی پیشـشازی، شـشـک بوو لـ وـرگـیـنی وزـدا. لـ شوـنـکی تریشدا دـتـشـشـی پیشـشازی، پـش هـموو شـتـک دووـم شـشـی کشتوکاـی بوو، چونکـ لـ ماوـی 200 ساـی رابردودا میتـدـکانی بـرهـمـنـانی پیشـشازی بوونـ بناغـی کشتوکاـی، رووـکـکان و گیانلبـران بـ میکانیکی کرا. ل 515

رځـنـد لـ مـدـرن

نووسـر لـ کـتـیـی کـیـدا رځـنـد تووند لـ مـدـرن دـگـرت، بـتایبـتی لـ شـوازی بـخـوکـردنی گیانلـبـران و پـی وایـ مرـف بـ نـدـترین شـو مـامـ لـگـ ئاژـکان دـکـات و جینـسایدیان دـکـات. هـروها مـترسی ژینگـ پيسـبون و زابـوونی تـکنـلـژیا بـسـر مرـفـدا، دـبـتـ ترسـکی گـورـ کـ رووبـروی مرـفـایـتی

دې بڼت وو.

هراري دت: وهرای ئو شت رسوو هڼرانې مرفځکان دتوانن بیکن، ئم هرن نا دنیا دبین له ئامانجکانهان و پدچ وکو همیش نابده و نازي بین. ئم له بللمی تختی سادو و گیشین بللمی چارکدار و لوو له کشتی هلمی و کشتی ئسمانی، بللم کس نازانت ئاخ ئم بلرو کو ر دکن، ئم له هر کاتکی تر بهترین، بللم بیرکک یکی وهامان نیی له بارې ئوی چی له و هوو هڼز بکن، له هوو مووشی خراپتر پدچی مرفځکان له هر کاتکی تر نابپرستر بن ، ، ل 630

له کتبی 21 وانه به سدې 21 بدرې باسی ئو ترسان دکات ک له ئستا و داهاتوودا رووب روی مرفقای تی د بڼت وو، ئم ش هڼدگرین به وتاری داهاتوومان.

چند سرنجک

بدنیاییدو خوځندنوې ئم کتبه ک بهشکی زری بهچوونکانی ئم فیل سووف ددردهات، مایې سرنج و گرنگی پدانی زرم بوو، بللم له گڼو ئو و شدا له پاش خوځندنوې ک م م م سرنج و تبینیم لا دروست بوو، لردا پمخ ش باسی هڼدکیان بکم.

پش هوو شتک جیاوازی ئم فیل سووف له چاو فیل سووفانی تری مډرندا ئو ی، ک شارزاییدکی ئجگار زری له بارې مژووی مرفای تییدو ه ی، خشی لم بواردا پسپر، ئم ش بلرچا ورونی و دنیا بینې فراوانتر کردوو، چونک چند له مژووی مرفای تی شارزا بیت، هڼدش باشتتر دتوانیت دنیای ئم م بخوځنیتو و پشبینیش به دوار ژ بکیت، هڼرچند ئم فیل سووف پې وای، پشبینیکرد به داهاتوو، کارکی ئست م بتایید تی لم م دا. راست فیل سووفانی پش ئو له مژوودا شارزابوون له وانه هیگل و مارکس و رس، هی تر، بللم هم هویداو جگ له شارزایی خی له مژووی ک نی مرف، سوود له هوې ئنتر پلیرستکانی تر بکات و بهرهمی ئوانیش به خی به کاربهڼت.

خاککی گرنگی تریش پیو ندی به کاریگرې گورې ک م م م بیرم ند و فیل سووفی جیهانی به سر ه رارییدو ه ی، بتایید تی " ئریک فرم، مارکس، شپنهاور، بلرنادر اس، لیفی شتر اوس ، فکک یاما "

به نمون د کاتک باسی خراپی ک م م گکی مډرن و بلرخر دکات،

پیش سدد ساک دد بت ک ئریک فرم باسی م ترسی ئم ک شانی کردوو. کاتیکیش باسی پیو ندی نیوان دد و و جنگ دد کات، پیش ئویش هریک ل مارکس و فکک یاما باسی ئم یان کردوو، مارکس پی و ابوو ک جنگ ب شکی دان ب او ل سیستمی س رمای داری. فکک یاماش پی وای ک جنگ ه کاری س رکی دروستبوونی دد و و و و و ئیمپراتریت کان بوو.

ل رووی کاریگر ری ئ فسان ش و پ شتر ک م ک فیل سووفی جیهان ل پیش ه موویان و کلد لیفی شتر اوس، باسی کاریگر ری گ وری ئ فسان ی ب س ر مر قای تی و کردوو. کاتیکیش باسی کاریگر ری کولتووری داگیر ک ران ب س ر واتی داگیر کرا و دد کات، ک ه مان ب چوونی فیل سووفی ئ مریکی- فیل ستینی ئ دوارد س عید دد کات و ک ل کتبی " ئیمپریالیزم و کلتور " باسی کاریگر ری دد و و و ب ه ن ز کان ب س ر لاواز کاندا دد کات.

ل کاتی باسکردنی خ شب ختیدا ئ و پی وای ک خ شب ختی پیش ه مووشت ک پیو ندی ب ناخی تاک و ه ی، ه رو ها ژیا نکردن ل و سات واقعی ک تیدا دژی. ئ م ش ه مان ب چوونی فیل سووفی ئ مانی ش پنها و ر ک پیش سدد ساک دد بت ل ب ره م کانیدا باسی کردوو. جگ ل و ش پیش ئویش ه رچی عاریفی ر ژ ه تیش ه ی، باسی ئ و یان کردوو ک س ر چا و ی ه موو خ شب ختی ک ناخی مر ق خ ی تی. ل رووی دد س اتی زانستیش و، ب ه مان شیو پ شتر ب رنارد راس ل کتبی دد س ات و تاکدا باسی کردوو. جگ ل مان کاریگر ری ک م ک بیرم ندی تری ب س ر و د یار، ب م ئ و ی جگ ی س رنج نووسر ب ه یج ش و ی ک ئ م ل نووسین کانیدا باس ناکات.

دوا قس

ب د نیای و یوفا نوح ه راری ل م کت ب دا ک م ک زانیاری و ب چوونی نوی پ شکش ب خو ن ران کردوو، پیاس ی کی خ راشی ب م ژووی ک نی مر قدا کردوو، ل ه مان نکاتیشدا ه و ی دا و ت گ یشتن کی واقعیان ب دنیای ئ م مان بکات و ل ک شکانی مر قای تی باشتر ت ب گ ی ن. ل ه مووشی گرنگتر ل ئ ستادا ه راری ب ی ک ل فیل سووف ناودار کانی جیهان داد نر ت و ب ره م کانی مای ی گرنگی پدانن، ه رب ی پویست ئ م ش ناگاداری فکری ئ م فیل سووف م د رن بین.

لیر دا جگ ی خ ی تی ک د ستخشی ل کاک کارزان کاوسن بک ی ن، ب

وږگه‌رانى نهم كټ‌ېد و هيوای كاری جوانتر وباشتری به د‌خوازین.

س‌رچاو:

یوفا نوح ه‌راری. ه‌شم‌ند‌كان، پوختی‌ك له م‌ژووی م‌ر‌ف. وږگه‌رانى له ئینگلیزی‌و، كارزان كاوس‌ن. چاپ و پ‌خشی ‌نما. چاپی دوو‌م. 2020